

Prețului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
laintulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In strainatate pe 1 anu 10 fl. sêu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. sêu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie sêu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a și
a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
unea Diariului

„Observatoriul“ in Sibiu.

Nr. 29.

— Sibiu, Mercuri 14/26 Aprile. —

1882.

Unu nou procesu de pressa in Sibiu.

Acelu procesu a decursu aici Sâmbata in
22 Aprile a. c. și este unulu din cele mai in-
structive pentru toti locuitorii Transilvaniei, inse
și pentru locuitorii altoru tieri dedati a judeca
despre acêsta tierra in modu cu totulu superficiale,
prin urmare strimbu și nedreptu. Substratulu procesu-
lului a fostu unu articlu politicu publicatu in
diariulu germanu „Kronstädter Zeitung“ Nr. 16
din 28 Ianuariu, intru care se critic'a aspru nu
numai mesurile gubernului, ci și ale potestatiei
legislative luate asupra poporului sasescu din Tran-
silvani'a. Joanu Gött, omu de 72 de ani,
proprietariu de tipografia și editoriu alu acelu
diariu, primariu in retragere și pensionatu, decoratu
cu ordinulu Franciscu-Josifu, dându-se de
autor alu acelu articlu, luase asupra'si tóta res-
punderea. Gubernulu a vediutu in acelu articlu
iritare spre nesupunere la legi, era procur-
orulu de statu provocandu-se la §. 172 din co-
dicele penale care dictedia inchisóre pâna la
doi ani și glóba in bani pâna la una
miie florini, a cerutu darea lui J. Gött in
judecata, ceea ce s'a și intemplat.

Dara important'a cea mare a procesului de
Sâmbata nu stă atâtu in fapt'a tragerei in judecata
a betranului Gött, carele se vede că a sciutu din
capulu locului ce are se patia in acêsta epoca,
in care elementulu sasescu se afla in conflictu
flagrantu cu celu ungurescu, ci cu totulu alte im-
pregiurari sunt acelea ce merita și atentiunea
nóstra cea mai incordata. Sute de articlii esu pe
fiacare di in limb'a magiara, prin care se
combatu chiaru cu furia nu numai legi comune,
de tóte dilele, ci chiaru legile fundamentali,
precum este dualismulu cu tóte partile sale, și se
cere de ex. desbinarea armatei, cassarea delega-
tiuniloru, separarea vamiloru, ba chiaru și uniunea
personale a Ungariei cu Austri'a in persón'a mo-
narchului, desfiintarea legi de nationalitate și
alte nenumerate calcari de legi, dara auctoriloru
nu li se atinge nici macaru unu peru din capu.

Alta importantia și mai mare a procesului
este, că procuroru și aparatoriul combatendu-se

unulu pe altulu, au desfasiuratu inaintea publicului
o parte mare din trecutul Transilvaniei și au
aruncatu lumina plina preste situatiunea actuale
politica a acestei tieri nefericite.

Acestea premise, vomu reproduce și noi acilea
dupa stenogramele diariului locale „Siebenbürgisch
deutsches Tageblatt“ celu puçinu partile essentiali
ale acestui procesu memorabile, care de si are a face
mai de aprópe numai cu interesele natiunei sasesci,
elu inse cu voia fâra voia, trase in discussiune
Autonomi'a Transilvaniei, uniunea, sau mai exactu,
fusiunea ei in Ungari'a, taia afundu și in interesele
natiunei romanesci.

Articulu incriminatu de gubernu pórtá titulu
„Recht und Gesetz“, Dreptu și lege. Elu
se incepe cu unu citatu din actele dietelor tran-
silvane, in care se coprinde blastemu infricosiatu,
anathema preste toti, domnitori, diete s. a. care
aru cutediá vreodata necum se calce, dara numai
se propuna și se cêra calcarea cutaroru legi fun-
damentali ale tieriei, se fia blastemati și numele
loru infamulu in acêsta și in lumea viitoria. Acestu
blastemu s'a enuntiatu și codificatu sute de ani,
de câte-ori se aduceau și sanctionau legi mai im-
portante. Ddiu celu eternu, consciinti'a și onórea
ómeniloru erau chiamati cá garanti pentru gene-
ratiunile viitorie mai virtosu, candu se inchiaia ori
se innoia asia numit'a uniune a celoru trei natiuni,
magiari, secui și sasi din Transilvani'a. Articulu
dice, că aceea fusese „uniune nobile (edle Union)“
și o considera cá unu monumentu alu libertatiei.*
Apoi continua :

Acea uniune a fostu tractatu, pe care s'au
pusu juramente solemne; deci: Dreptulu trebuie
se remana dreptu, numai respectulu dreptului
dă proba de cultura și staturiloru potere de a'si
implini missiunea loru pe calea culturei.

De aci sarindu la diet'a dela Clusiu din a.
1865 adage, că atunci patriotii moderati au pri-
mitu cu mare aversiune (mit grossem Widerstreben)
uniunea Transilvaniei cu Ungari'a; că-ci adeca
chiaru intre magiarii ardeleni se sciá fôrte bine,
că incorporarea Transilvaniei cu Ungari'a pune in

*) Monumentu alu privilegiului.

Red. Obs.

periculu drepturi frumóse de purerea duratórie.
„Cunoscut'a vaiertura a magiiloru din anulu
„1708 se audia din nou dicendu-se: „O iubit'a
„mea patria Transilvani'a, invatia celu puçinu
„pentru viitoriu, cá tu se nu te unesci cu Ungari'a!
„Nefericirea pentru Transilvani'a a venitu totu-
„deauna din statulu Ungariei și dela Unguri! Asia
„amu perdutu noi patri'a, asia și libertatea.*“ O
plansóre cá acêsta cerea cá se fimu fôrte ingrijati.

In tóte staturile moderne sunt tractate și
drepturi, care fia generali, sau cá se reducu numai
la vreo provincia, la o biserică, la vreo societate
scientifică ori sociale, sunt sacre, care adeca
nu se potu annullá prin nici-o lege posteriora par-
lamentara, afara numai, daca cutare statu ar fi
perdutu orice respectu de totu ce este sacru!
dara apoi unulu cá acela s'ar inchiná la principiulu
barbaru care suna: forti'a merge inaintea
dreptului.

Dela 1867 incóce prin „man'a libera“ a gu-
bernului și chiaru prin legi s'au calcatu de multeori
drepturile ascurate sasiloru (aci apoi numera mai
multe, intre care și cassarea limbei germane). De
aci incolo articulu numesce asia dis'a idea de
statu magiaru „vitielu de aur“ și idea séca,
góla (hohle Idee), care nu póte sfarma dreptulu
cu nici-o lege draconica, că-ci dreptulu este in
man'a lui D-dieu, și numai legea e in manile
ómeniloru! Intr'unu statu civilisatu juramentele
și drepturile trebuie se se respecte, sau dóra patri'a
nóstra voiesce se se despartia de Europ'a.

In acelu articlu se descoperi dara unu delictu,
care se merita a fi pedepsitu cu inchisóre de doi
ani și cu una miie florini in bani.

Sâmbata pe la 9 óre juriulu de 12 cetatieni
alesu din 36 fû compusu conformu legei. Intre
acei 12 jurati erá și unu romanu. Tribunalulu
reg. din Sibiu erá reprezentatu prin dñii presie-
dente Ormay, asesori judecatori Rosca și He-
repey, actuariu Albert Haupt. Mic'a sala
erá inghesuita de publicu ascultatoriu, insusi dn.
Fridericu Wächter prefectu (comes supremus)
alu comitatului Sibiu venise cá ascultatoriu. Ape-

*) Vedi in cronic'a lui M. Cserei.

Red. Obs.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Memoriu pentru cântarile bisericesti in Romanici'a*)

Dupa ce Sântulu Sinodu intr'unu modu nemeritu
a resolutu insemnat'a cestiune a emendarii și tiparirii
cartiloru bisericesti și a infintiarei tipografiei bisericesti,
ni se infacisédia o alta cestiune, érási de mare in-
semnatate. atâtu pentru trebuintiele de tóte dilele ale
bisericei nóstre câtu și pentru simtjulu nostru nationalu.
Acêsta este cestiunea cântariloru nóstre bisericesti.

Precum este in genere cunoscutu, cea mai mare
parte a serviciului divinu in biseric'a orthodoxa se sa-
vársiesce prin cântare. Totu asia se urmédia și prin
bisericile crestine eterodoxe. Si este fôrte lesne de
intiesu caus'a. Cântarea este mijloculu celu mai pro-
prin de a destepta și a nutri sentimentele nobile, éra
cânteculu religiosu sentimentele cele crestinesci, care
cu deosebire in timpulu serviciului divinu, trebuie se
posséda sufletele cresitineloru adunati in biserică spre
slav'a lui Dumnedieu și spre educarea loru spirituala.

De aceea din vécurile primitive ale cresitinatei,
ba inca chiaru in legea veche, s'a întrebuintiatu in ser-
viciile divine cântarea, fia simpla, fia mai multu sau
mai puçinu mestesiugita. Cu curgerea timpului cân-
tarea bisericéscă totu mai multu s'a perfectionatu. Pe
lânga o multime de poeti, cari au compusu frumósele
poeme ce se cânta in bisericile crestine, s'au ivitu și
artisti musicanti, cari au cultivatu și perfectionatu mo-
dulu cântariloru, și au inventatu note sau musicale,
pentru stabilirea tonuriloru întrebuintiate la cântare,
pentru a nu se lasá cântarea bisericéscă la bunulu
placu, și a nu degenerá prin abuserile cântaretiloru

*) Acestu memoriu s'a cetitu de autoru in una
din sedintiele Sântului Sinodu, in sesiunea de tótna
a anului 1881.

nepriceputi. Ce este mai multu, s'au infintiatu scoli
pentru predarea, conservarea și propagarea cântariloru
bisericesci. Asia dela véculu alu X-lea vedemu intre
personalulu curtiloru imperiale și patriarchale dela
resaritulu orthodoxu, demnitari numiti „domestice“ și
„maistri“, cari nu erau de câtu musicanti sau dascali
cântariloru bisericesti, cari invetiau și conduceau
chorurile cântaretiloru. Institutiunea acêsta a cântaretilo-
ru și a scólororu de cântari bisericesti, dela biseric'a
Constantinopolitana, s'a respânditu impreuna cu biseric'a
crestina și in tóte tierile orthodexe din Europ'a, Asi'a
și Afric'a. Dela Constantinopolu s'a latitu cântarea și
music'a bisericéscă in Bulgari'a, o data cu religi'a cre-
stina in Russi'a, in Serbi'a in tierile romane.

In tóte aceste tieri orthodexe, impreuna cu cân-
tarea și cântaretilu bisericesti au existatu și anume scóle
de cântari bisericesti pentru propagarea loru și con-
tinuarea din nému in nému fâra intrerupere.

De si istori'a nu ne-a conservatu notiuni amerunte
despre cântarile bisericesti la Romani in secolele trecute,
nici despre scólele unde ele se predau prin biserică;
totusi din monumentele istorice gasite in tierra și din
acele facute de straini despre tierra nóstra, putem a
ne convinge, că la Romani, de cându exista religi'a și
biserice'a cresitina, totu-d'a-una a existatu și cântarea
biserice'scă și impreuna cu dens'a scóle de cântari
bisericesci, și anume, pe la Metropoli, episcopii, mona-
stiri și pe la scólele satesci, ce unii dintre boeri in-
fiintiau pe la proprietatile loru. Asia din documentele
istorice despre introducerea unei in véculu alu XVI-lea
in Galiti'a, vedemu că propagand'a iesuitica desfiintiase
acolo tóte institutiunile bisericesti orthodexe, intre altele
și scólele de cântari bisericesti, in câtu biseric'a ortho-
doxa a Galitiei remasese fâra cântareti, și nici nu mai
aveau dela cine invetiá. De aceea crestini dela Pere-
myslu trimisese câti-va dascali sau diaci de ai loru, in
Moldov'a, cá se invetie acolo cântarile bisericesti. De
acêsta lipsa suferiau și orthodoxii dela Liovu. Lips'a
loru venindu la audiulu domnului Moldovei Alexandru
Lapusneanulu in anulu 1558, elu i-a indemnatu se

urmedie esemplulu confratiloru loru dela Peremyslu și
se tramita patru dascali (diaci), cá se invetie cantarea
grecéscă și serbéscă (slavona) in Moldov'a (Цер-
ковное нотное пѣніе Россіи. р. 81). De unde se
vede că in Moldov'a in véculu XVI-lea se cultivá cân-
tarea bisericéscă in amendoué limbele, gréca și slavona.

Dorotheu alu Monemvasiei, carele pe la finele
vécului alu XVI-lea a caletoritu in Romani'a impreuna
cu patriarchulu Eremia alu Constantinoplei, enumerandu
in Sinopsulu sau croniculu seu, calitatile cele frumóse
ale Domnului Moldovei Petru Schiopulu, dice intre
altele: „Elu iubea inca și cântaretilu și avea unu iscusitu
dascalu de cantari“.

Archidiaconulu Pavelu de Alepu, descriindu cale-
tor'i'a sa și a Patriarchului Macarie prin Romani'a, se
esprima despre cantarea bisericéscă din Munteni'a asia:
„Formele de serviciu bisericescu și cantarea la Muntenii
sunt admirabile: căci ei sunt crestini adeveratu buni și
religiosi“. In altu locu pomenesce elu de cântaretilu
domnesci, carii servescu totdeauna sau in biseric'a
Domnéscă sau in palatulu Domnitorului. La stran'a
drépta cantau grecesce, éra la cea stanga romanesc.
Descriindu serviciulu divinu dela curtea Domnéscă din
Tergovisce in dio'a de Pasci, dice că canonulu Pasci-
loru s'a cantatu pe psaltichia intr'unu modu placutu;
mai josu spune, că la processie s'a cantatu canonulu pe
psaltichia grecesce și romanesc. (Archiv'a istorica Hajdeu,
t. I. pag. 87, 98, 104).

Principele Dimitrie Cantemiru, descriindu cere-
moniele curtiei Domnesci a Moldovei și ceremoniele din
biserice'a Domnéscă, pe la inceputulu vécului alu 18-lea
pomenesce de chorulu cântaretiloru moldoveni și de
chorulu cântaretiloru greci, carii cantau in biseric'a
curtiei, cei de ántaiu la stran'a drépta, cei de alu
doilea la stran'a stanga. Totu elu spune, că, cantarea
in dóue limbi, grecesce și slovenesce, de cătra cânta-
retii moldoveni și greci, s'ar fi introdusu in biseric'a
Domnéscă, dela Voda, și se paziá și pe timpulu candu
elu scriá (op. Dim. Cant. t. II. descr. Mold. pag. 170
Bucuresci 1875).

(Va urmá.)

ratoriu alu inculpatului J. Gött a fostu dnulu A. Zay deputatu la dieta, omu in flórea vietiei, care in érn'a trecuta dedese multu de lucru ministeriului si dietei, atátu la desbaterea budgetului cátu si in cestiunea magiarisarei gimnasielor si liceelor nemagiare. Cá acusatoru publicu din partea gubernului a functionatu in loculu dlui procuroru Lud. Szabo, dn. substitutu procuroru Tribus.

Mai antaiu se citi acús'a procurorului formulata in limb'a magiara, apoi si in traducsiune germana de cátra interpretele juratu dr. Joanu Nemes. In acestu actu de acusa se dice, cá articulu intregu avuse de scopu a iritá passiuile omenesci prin afirmari false si a desteptá ura asupra gubernului si a dietei (Staatsgewalt); i se imputa greu, cá-ci a disu, cá in a. 1865 uniunea s'a facutu cu mare aversiune (opositiune, urgía), si cá exista tractate si contracte sacre, care nu se potu schimbá prin nici-unu parlamentu etc. Acús'a pórtá dat'a din 21 Februariu a. c. si e de altumentrea scrisa in termini domoli, precum nu au fostu cele dise in dio'a pertractarei.

Avendu J. Gött se respunda la punctele de acusa, elu cerú cá mai antaiu se se dea citire declaratiunei sale facute la tribunalulu din Brasiovu atunci, candu a fostu trasu mai antaiu la respundere in loculu redactorului care fusese bolnavu. Intru aceea Gött néga cá ar fi avutu de scopu a iritá spiritele si a propagá ura contra poteriloru statului, cá-ci scopulu seu a fostu numai cá se spuna adeveruri recunoscute chiaru de magiarii moderati, se console die pe poporulu asupritu si se reflecte pe cei dela potere, cá nu e bine a calcá drepturi prin ordonantie si dispositiuni momentane, guberniali si nici chiaru prin legi parlamentarie, ce lovescu in drepturi, cá-ci dreptulu remane dreptu, éra acésta de si sugrumatu pe unu timpu, fiindu elu mai tare din natur'a sa, mai pe urma totu isi sparge drumu si intunereculu este invinsu de lumina. De aci incolo Gött numera tóte privilegiete loru calcate si cassate in timpulu din urma, precum: 1) constitutiunea propriu sasésca; 2) unitatea poporului sasescu; 3) alegerea libera de functionari calificati; 4) usulu limbei materne germane in tóte afacerile publice; 5) neviolabilitatea averei nationale. A fostu deci lucru frescu, daca sasii aflandu-se in posesiunea unoru privilegie atátu de scumpe, in an. 1865 cu ocaziunea uniunei Transilvaniei érau fórté ingrijati, si cá ei au desvoltatu tóta energi'a possibile spre a'si asigurá tesaurele acelea. Aci Gött se provóca si la preinalte rescripte si anume la celu diu 25 Dec. 1865, in care monarchulu declara in termini respicati, cá dreptulu si legile emanate pàna atunci nu se voru alterá intru nimicu (die Rechtsbeständigkeit der bisher erlassenen Gesetze durch Nichts alterirt werde) si cá Mai. Sa declará, cá „Uniunea definitiva“ a Ungariei cu Transilvania se va intemplá numai sub conditiune, daca se voru garantá drepturile nationalitatiloru si ale confessiuniloru acestei tieri, specificate in representatiunea dietei cu dat'a din 18 Dec. 1865.

De aci incolo Gött arata in siette puncte, cá dela 1868 incóce s'au calcatu tóte drepturile, a caroru garantia se promissese. Citédia apoi formul'a juramentului cuprinsu in art. de lege II dela 1867 si depusu de cátra Mai. Sa regele Franciscu Josifu cu ocaziunea incoronarei, in cuventele acestea:

„Noi juramu pe Dumnedieu atotopotinte, pe sânt'a Fecióra si pe toti sântii, cá Noi vomu conservá bisericile lui Ddiu, jurisdictiunile Ungariei si ale tieriloru asociate (társországok), cum si pe locuitorii totoruru classeloru bisericesci si mirenesci in prerogativele, libertatile, privilegiete, legile, in vechile loru datine adoptate si bune“.

Art. 43 din 1868 asigura autonomi'a totoruru municipieloru, care inse astadi abia mai are vreunu intielesu.

Dupa acestea presedintele Ormay intréba pe jurati, nu cumva vreunulu dintrensii voiesce se puna acusatului vreo intrebare. (Acésta e o proba de inalta impartialitate a dlui presedinte. Nu ne aducemu aminte, cá in alte processe de pressa alti presedinti de mai inainte se fia urmatu asia).

Dupa acestea ia cuventulu acúsatorulu publicu subst. procuroru Gustav Tribus.

(Va urmá.)

Ungaria.

— Budapest'a. Desbaterile ce decurgu in delegatiunile convocate la Vien'a spre a votá noulu suplementu de 23 milióne 700 mii la budgetulu

armatei, tinu pe tóta lumea in asteptare incordata, nu atátu cu privire la resultatu care se cam scie, cá adeca de sila se va votá bucuros, cátu mai virtosu pentru urmarile acelu votu. S'a intemplatu adeca tocma in dilele acestea, cá s'au publicatu bulétine nóue venite dela generalulu br. Joanovicu din care ese, cá revolutiunea ce se credea innadusita, s'a incinsu din nou asia, in cátu a trebuitu se se puna in miscare o divisiune intréga. Anume intre 17 si 19 Aprile au fostu batalii la vreo trei locuri, din care la Pitomnarupa au caduutu 26 insurgenti morti si raniti, éra dintre ostasii imperatesci 9 raniti mai greu sau mai usioru, intre cari si romani din regimentulu Nr. 43 dela Caransebesiu. La vreo cinci sate s'au mai datu éra si focu, din cauza cá puçinii locuitori cáti mai remasesera ascunsi prin case sau dositi in alte locuri au trasu cu puscile asupra trupeloru trecatórie. Din tóte scirile cáte mai strabatu din Dalmatia si Hertiegovin'a, nici crestini si nici turcii nu voru se scia de nici-o supunere la monarchi'a austro-ungurésca. In districtulu cunoscutu sub nume de Crivosci'a au mai remasu prea puçini locuitori, barbati si junii se afla in munti si paduri, femeile si pruncii au trecut in Muntenegru si care in catrau au veduutu cu ochii. Familii mohamedane mai de frunte care potu scapá din focu si batalii, trecu mereu pe teritoriu turcescu.

Pàna ce scriemu acestea, delegatiunile voru fi votatu sumele cerute, prin urmare certele dintre partide nu apara pe popóra de acestu sacrificiu nou.

Dara de unde éra si milióne? Unu cerculariu alu ministrului de finantie comit. Jul. Szapáry ne spune, cá se punu la vendiare mosii si alte obiecte de ale statului in pretiu de 10 milióne florini, in marime si valóre fórté variata dela 1 milionu 106 mii pàna la 100 fl. si chiaru la 10 si 5 fl. v. a. Obiecte puse la vendiare in districtulu finantiale Bpest'a sunt vreo 684, in alu Temisiórei 400, alu Segedinului la 600, in alu Zomborului cá la 200. Se mai observa, cá in anii urmatori se voru mai pune la vendiare 238 mii de jugere (pogóne) mosii de ale statului, in valóre de 35 milióne.

Observari critice

asupra unoru puncte din opulu dlui Joanu Slavici intitulatu: „Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bucovina von Joanu Slavici. Wien und Teschen 1881.“

Despre meritulu acestui opu in totalitatea lui sunt securu, cá se voru pronuntá istoricii politici competenti; eu imi permitu a observá numai puçine cu privire la unele opiniuni ale dlui Slavici.

Pe pag. 64 auctorulu vorbesce despre usulu cuventului sau espressiunei „legea romanésca“ ei dice, cá poporulu nostru intrebuintédia acésta espressiune cá semnu distinctivu intre religiune si religiune. Erá bine se amintésca autorulu, cá romanulu, candu dice cá „nu e de legea nóstra“, intielege totuodata, cá cutare omu este si de alta nationalitate.

La pag. 65 dlu Slavici scrie: „Zu Anfang des XIII. Jahrhunderts (1234), werden die Rumänen als Menschen erwähnt“. Óre adeveratu se fia ce dice aci dlu autoru?*) Amintire despre Romanii din acésta monarchia nu se prea face mai inainte; romanii inse au fostu si inainte de secolulu alu 13-lea totu ómeni, Homo sapiens alu naturaliloru, éra nu Bestia, nici Fera, nici Pecus, ci numai Omu.

La pag. 67 „daca cade si numai unu siórece“ in vreo fontána, din aceea romanulu nu mai bea apa pàna nu e santita cu apa santita de popa. Asta asertiune a dlui Slavici e ridiculósa. Romanulu i place curatieni'a, dar din caus'a unui siórece nu scóte pre pop'a la sfintire.

Pag. 68 autorulu reflecta la datin'a romanului de a turná din vasu inainte de ce bea din apa. Acésta e adeveratu, dar' nu dóra cá ar fi spiritu reu in apa, dupa cum aserédia dlu autoru, cá acésta inca e o datina ereditata dela mosi si stramosi si mai usioru o vei potea deduce dela datin'a Romaniloru antici de a turná libatiune, sau cá se se curatie ap'a de pulvere etc. decátu cá dóra ar esistá in apa spirite necurate.

La pag. 87 vorbesce dlu Slavici de unu spiritu nationalu separatisticu intre Blasieni. Acesta

*) Nu cumva, daca despre Germanii nu s'a scrisu nimicu pàna la Tacitus, apoi nici n'au existatu? Afara de acésta premiss'a e falsa. Ce se le faci inse, cá scól'a lui Roesler et tutti quanti isi aflá si pé la noi adepti. Not'a Red.

inca e unu neadeveru. In Blasiu esista o directiune nationala sanatósá, nici decátu inse fanatica.

P. 99 dice dlu Sl., cá popii romanesci de mai inainte sciau ceti, nicidecum inse scie. Frumósá informatiune dá aci dlu autoru publicului germanu despre preotimea romana de dincóce de Carpati! Multa cultura nu au avutu preotii nostrii, dara ceva totusi érau mai luminati, si astadi amu ajunsu departe in acestu punctu. Cum e cultur'a preotiloru la dloru de dincolo de Carpati?*)

Pre pag. 99—100 Amintesce autorulu de unu circulariulu alu mitropolitului Siaguna, prin carele face atenti pre preoti, cá se nu mérga in cárciune dupa esirea din bisericá. Acésta nu-si avea loculu in unu opu destinatulu pentru publiculu strainu. Rele de acestea se ni-le vindecamu noi intre noi, dar se nu le damu spre cunoscentia strainiloru, cari si asia ne calumniédia destulu. Afara de aceea se fi observatu dl. Sl. cá acelea érau casuri esceptionale.

Pre pag. 102 dice dlu autoru, cá mitropolitulu Siaguna au de ai multiamí romanii ardeleni-ungureni procederea solidara si in concordia in intreprinderile nationali. Cumcá Siaguna 'si are meritele sale, nu negamu; dar' cá Siaguna ar fi autorulu concordiei romane, aceea nu o concedemu. Adeverulu este aci diametralu opusu, ceea ce se póte probá cu multe documente publice.

In tractatulu despre insusirile nationali ale Romaniloru pre pag. 115 afirma dlu Slaviciu, cá satele romanesci respective locuitorii din ele ar' fi impartiti in 3 clase, intre cari ar' fi deosebire mare. Eu sciu, asia cá satenii romani sunt distinsi in: ómeni buni si rei, éra intre cei buni sunt cátiva, cari cá mai dedati cu lumea figurédia cá datatori de tonu. Sub pretextu de avutia romanulu nu recunósce nici-unu membru alu comunei vreo superioritate.

Totu asia se dá palma adeverului si cu aceea ce scrie autorulu pre pag. 117 cá satele romanesci se distingu in sate mari si mici, sate próste. Se vede cá dn. Slavici a uitatu cu totulu de satele libere, cu dreptu de proprietate la pamentu, si de sate iobagite, robite, maltratate de secolu. Distingere de sate próste nu esista, ci sate mari si mici; si apoi locuitorii sateloru aprópe de ceva cetate sunt de comunu mai destepti, mai bine se sciu inverti in lumea larga, inse talentulu naturalu in genere e acelasi. Dara o distinctiune cá acésta se afla la tóte poporale din lume. Asia de ex. locuitorii sateloru nemtiesci si franciosesci departate de comunele urbane centrali, sunt fara asemenare mai neindemnatici, prosti, selbatici, de cátu locuitorii comunelor rurali invecinate, buna-óra cu Vien'a, Paris, Berlin, Dresd'a etc. etc.

La pag. 118 scrie dlu autoru, cá daca s'ar pune unu fruntasu cu asia numitii „codasi“ ai dsale la o mésa, prin acésta suferé scadere autoritatea fruntasului sau a omului distinsu. Eu sciu, cá romanii se simtu onorati prin asia ceva, dar' nici decátu nu se simtu asia de josu, cá se dica cá e deonestatu celu ce se amesteca cu ei. Se pare cá dn. Sl. nu a veduutu in viétia sa poporu romanescu ospetanduse inpreuna la nunte, nici la asia numite, elaci (lucru in serbatori la campu), nici la gospodari fruntasi mancandu sierbitorii sei dela vite, la aceea si mésa si din aceleasi blide cu gazdele. Pecátu de chartei'a si de cernél'a stricata.

Pre pag. 121 vorbindu despre mocani, dlu Slavici cérca a traduce espressiunile de „calu mocanescu“ si „slea mocanésca“ cu ungurescile „mókány ló“ si „mókány nyereg“. Ce lipsa a fostu cá se dea dlu Sl. aceste cuvinte in traducere unguresca pentru publiculu germanu? Nu cumva dlui a voitu se'si bata jocu si in limb'a magiara de acelea poporatiuni romanesci, fórté brave si laboriósé, cunoscute sub nume de m o t i si m o c a n i, in muntii apuseni in districtulu Brasiovulu.

O mare eróre comite d. Slavici pre pag. 140 candu dice in nota, cá femei'a romana mai multu siede acasa si'si grigesce de frumsetia.***) Roman'a e laboriósá, e curata si bine grigita, dar e asuprita. In districtulu Naseudului muierile lucra alaturea cu

*) Dn. J. Slavici nu este romanu din Romani'a, ci pre cátu scimu noi, e de origine din comitatulu Aradului; éra pe romanii din Transilvania ii cunósce cu ceva mai bine decátu pre pe locuitorii din Mexico ori din Peru. Not'a Red.

**) Acésta este adeverata insulta aruncata asupra femeiloru romane, de care pàna acum s'au folositu numai vrasmasii cei mai inversunati ai poporului romanescu; da, insulta, inse palmuita mai de curendu atátu prin opositiunea romanésca, care a fostu triumfulu femeiloru romane, cátu si prin stralucitele laude date cu acea ocaziune de cátra diarietale germane din Sibiu si de cátra camer'a comerciala din Brasiovu. Red.

barbatii chiaru si in vârfului muntelui, asemenea si oltean'a din comitatulu Fagarasiului; mocanele cobóra la siesu si isi agonisescu bani si bucate, la campu lucra romanele mai pretotindenea.

La pag. 142 scrie autorulu, că motii arareori sunt veseli, si lucrulu stă cu totulu altcum, că-ci motii sunt cei mai voiosi. Totu pre acésta pagina dice, că Romanii sunt acum că motii, acum că oltenii. Dar motii si oltenii nu sunt romani?

Pag. 147 dice dlu Sl. că Romanulu nu e chiaru curagiosu, ci e curagiosu la strimțóre. In strimțóre oricine e curagiosu, de desperatu. Caracteristic'a romanului e unu curagiu constantu, dupa cum au atestat'o acésta regimentele romane din Austro-Ungari'a si alte lupte ale romaniloru de aici.

La pag. 149 dice autorulu, că de se intempla focu in o comuna romanésca, romanulu nu stinge, ci lasa se arda si nu se încérca a scóte sau mantuí nici vieti omenesci, ci daca a peritu cineva in focu, dicu despre densulu, că nu a avutu norocu. Frumosu caracterisédia dlu Slavici pe Romani!! Nu sciu asistatu-a elu vreodata la atari scene; me temu, că nu, că-ci la din contra se convingea despre contrariu. Nu stinge sasulu, nu secuulu nici magiarulu, de câte ori este asecuratu.

Pre pag. 151 dice dlu Slavici, că limb'a romana e tare amestecata cu cuvinte slavóne. Va fi si acésta, dar nu tare, tare cum i place dlui Slavici a spune pre acésta pag. nemtiloru. De ce nu spunea óre, că limb'a magiara este mai multu de diumetate slavóna!

La pag. 174 dice, că Romanulu in intreprinderile sale privesce numai la lucrarea sa, fàra a considerá motivele. Dupa dlu Slavici romanulu e dar' tare nesocotitu. Atotu intieleptu nu e romanulu, dar' nici nesocotitu. Adevérata secatura, care se póte dice despre ori-care poporu, sau despre nici-unulu.

Celea espuse la pagin'a 176 unde vorbesce despre beutura la Romani, inca nu avea locu si nici nu am auditu se fia dicala generala la Romani: „Bea càtu vrei, apoi te culca si dormi.“

La pag. 178 dice dlu Slavici, că la Romani nu se considera de reu sau blastematu celu care fura dela unu strainu avutu, ci daca se intempla se fia prinsu, se considera că nu a fostu indemanaticu destulu si toti ilu compatimescu.

Acésta assertiune destinata a stigmatiza pe poporulu romanescu in modu infamu, sémena fórte că dictata in pén'a dlui Slavici de càtra vreunu unguru dedatu a striga pe totu minutulu: tolvaj, rablo, gyilkos Oláh; dara nu calumnii cum este si acésta, voru decide vreodata asupra caracterului romanescu, ci decudu cifrele statistice oficiali, adunate nu de romani, ci chiaru de càtra organele guvernului ungurescu. Se mérga dn. Sl. de ex. in temnit'a statului dela Gherl'a, spre a se convinge, că in proportiunea nationalitatiloru se afla mai multi unguri criminali, decâtu romani. Că romanii compatimescu pe cei condamnati? Fórte bine facu, omenesce si crestinesce; asia urmédia si alte popóra civilisate, éra biseric'a se róga si pentru cei din prinsóre. Că unii romani dicu furului, că nu a fostu indemanaticu si l'au prinsu. Ce lucru mare! Apoi că romanii vedu, audu si se convingu pe fiacare di, că acei ce fura mii si milióne si acei ce despóia pe poporu de totu ce are prin usurarie si judecati strigatórie la ceriu, scapa mai toti; éra furii de cai cadu multu mai usioru in manile gendarmiloru.

Grea eróre comite dlu Slavici pre pag. 214, unde dice: „Dem eigentlichen Rumänen ist es ziemlich einerlei, ob Siebenbürgen autonom bleibt oder mit Ungarn vereinigt wird.“ — Dlu Slavici n'are de locu voscintia despre aceea, că oricare saténu romanu s'a infioratu, candu au auditu, că va fi datu pre man'a unguriloru. Romanulu are incredere in imperatulu, dice inse, că imperatulu a gresitu, candu a concrediutu Ungurulu sórtea lui, si i'si aduce aminte de servitiulu prestatu Majestatiei Sale si de remunerarea mica capetata. De altumentrea noi nici legati nu credemu că se se fia spoveditu vreodata romanii din Ardealu dlui Slavici, sau la oricare altu omu din scól'a de care se tine dlui.

Opulu dlui Slavici merita a fi luat in critica cercetare de càtra barbatii nostri de dincóce de Carpati, cu atátu mai vertosu, că e multu laudatu in Nrulu de pre Februaru alu „Convorbiloru literarie a. c. Nrulu 11 pag. 405 in unu articlu scrisu éra de unu barbatu insemnatu, de dlu T. Maiorescu, carele in a. trecutulu ne a fostu invidiatu

sórtea nóstra din acésta monarchia prin unu articlu scrisu in o fóia germana politica din Berlin.*)

Blasiu, 5 Martiu 1882.

Corneliu Popu Pecurariu.

Romania.

— Bucuresci, 23 Aprile n. Camerele s'au readunatu dupa pasci, că-ci au multu de facutu. Deocamdata se lucra mai multu in sectiuni si comisiuni.

Comisiunea européna a Dunarei se va aduná in órecare di din Maiu, se crede că in 20. Tóta lumea de aici astépta cu incordare decisiunile ce va luá aceea. Intr'aceea tóte clasele locuitoriloru se paru a fi unanime intru apararea pe viétia pe mórte a libertatiei acelui fluviu, si acuma nu mai vrea se audia nimeni de comisiune mixta, nici cu Austro-Ungari'a nici fàra aceea, ci tinu cu tóte braçiele numai la comisiunea européna. Asia dara romanii respingu si proiectulu francesului Barrère dicundu, că dela Pórt'a-de feru pàna in marea négra Austro-Ungari'a ne avendu nici-unu palmacu de pamentu, nu are nici-unu dreptu se figuredie cá statu riveranu, ci se respecte tractatele dela Paris si dela Berlin si se fia indestulata cu participarea activa in comisiunea européna.

— In 20/8 Aprile dio'a nascerei regelui, consiliulu de ministri a mersu la palatu, unde d. Eugenu Statescu a rostitu, in numele colegiloru sei, urmátórele cuvinte:

Sire!

Sunt 16 ani de candu, respondiendu la apelulu Romaniei, ati primitu se ve puneti in capulu destineloru si aspiratiuniloru ei.

De atunci ori de câte ori a fostu vorba de binele si marirea patriei, tíer'a v'a gasitu totudeauna in fruntea ei: celu de ántaiu la lucru, celu de ántaiu la lupta, celu de ántaiu la datorie.

Evenimente mari si cercarile grele pe Voi nu v'au covirsitu; ci V'au intaritu mai multu. In mijloculu loru Voi v'ati inaltiatu si cu Voi, Sire, s'a inaltiatu intréga natiune Romana!

Romania dar ve este adencu recunosctóre, Sire! Acesti 16 ani de domnie intielépta si prevedietóre, n'au facutu de càtu se intarésca si se stringa din ce in ce mai multu legaturile de iubire si de incredere care ve unescu cu poporulu vostru. Dio'a de 8 Aprile care amintesce indoit'a aniversare a nascerei si a chiamarei M. Vóstre pe tronulu Romaniei, a devenitu pentru densa o data scumpa, data chiaru a renascerei si a reinvieri sale. Tíer'a intréga dela o margine la alta, binecuvéntédia cu caldura acésta di; si se imbraca astadi in haine de serbatóre, cá se celebreze pe alesulu seu.

Suntemu fericiti, Sire, că ne este datu noua se aducemu la treptele tronului omagiulu acestoru simtimente de iubire si de recunoscintia, si facéndu-ne ecoulu tieiei intregi, ve uramu atátu M. Vóstre càtu si M. Sale Reginei viatia lunga si putere, că se indepliniti oper'a inceputa a reconstituirei nationale.

Se ne fia permis, Sire, cu acésta ocaziune, se oferimu M. S. Reginei insignele in brilante ale corónei Romaniei. Tíer'a scie càta parte a luat Ea la acésta opera si ce interesu pórtá la totu ce este romanescu. Primiti dar, Dómna, aceste insigne cá unu micu semnu de recunoscintia din partea tieiei. Se nu vedeti in pietrile ce o impodobescu, de càtu lacrimile ce ati stersu dupa ochii atátóru suferindi si cari s'au cristalisatu la caldur'a radielorub iubirei Tale.

Noi n'am facutu de càtu se adunamu puçine din ele, si oferindu-Vi-le, Ve potemu dice:

Ale Tale dintru ale Tale! Se traiti multi ani Dómna!

*) Ar fi pecatu de timpulu perdutu. Este de ajunsu pentru romanii locuitori dincóce de Carpati, că tendenti'a perversa a scrieriloru precum este si acésta a dlui Slavici, le e cunoscuta de multu. Cu totulu altele trebuie se fia acelea arme spirituali, prin care romanii au se'si apere existenti'a si tutuodata reputatiunea loru nationale de atacuri clandestine, precum sunt si ale dlui Slavici. Romanii nu pretindu că se fia crutiati intru descoperirea vitielor si defectelor poporului, ci tocmá din contra, voru se fia cunoscutu, pentru-cá se le póta corege si vindecá; dara ei nu potu suferi informatiuni false si nici cáse arunce in ei cu petrii individi si chiaru popóra intregi, care siedu in case de stiela si li se vedu de departe tóte misieliile si blastematiile loru indiecitu mai mari si mai numeróse decâtu sunt ale intregului poporu romanescu.
Not'a Red. Obs.

Dr. Davila.

Acestu barbatu, este unulu din cei mai remuniti si mai bogati de merite, dintre cãti avú statulu Romaniei si natiunea romanésca cá de ani treidice incóce in servitiulu seu. Francesu de nationalitate, chiamatu in Romani'a la anulu 1854 de càtra fostulu Domnu alu Munteniei Barbu Dimitrie Stirbeiu, care scia fórte bine se aléga ómeni apti pentru scopuri mari, dln dr. Davila prin sciinti'a, onestatea si lealitatea sa, calitati eminente ajutate de o energia cu totulu estraordinaria, a intrecutu departe tóte asteptarile celoru buni, scutiti de pasiuni meschine. Pentru-cá se fia cineva in stare de a judeca cu sãnge rece si dreptu meritele unui barbatu precum este dr. Davila, trebuie se cunósca acea societate si acea epoca, in care 'si incepuse elu activitatea sa, éra daca nu o cunósce, mai ántaiu se o studiedie bine. Este usioru se affi astadi Americ'a si se faci cá se stea oulu in capu, dupa ce ti-a deschisu altulu ochii si ti-au aratatu cum se face. Este usioru a declama in dilele acestea la unu publicu luminatu, dupace ti l'au preparatu altii luptandu cu prejudetie stupide fàra numeru si cu reutate indracita.

Barbu Stirbei cunoscuse fórte bine, că la romanii din Romani'a nici o reforma nu se simtia asia de urgenta cá insanetosiarea, coregerea rassei, dr. Davila 'ia petrunsu cugetulu seu ascunsu.

Dara nu noi vomu fi vreodata in stare de a face biografi'a lui dr. Davila, o voru scrie altii. Intraceea mai alesu dela Augustu incóce suntemu óresicum obligati si noi a ne ocupa mai de aprópe cu dr. Davila, care adaoase atátu de multu la reusit'a fericita a espositiunei romanesci din Sibiu prin concursulu asilului Elen'a Dómna.

Cãtiva deputati din camera esira deunadi cu o propunere, cá dupa 28 de ani de servitiu facutu patriei, tíer'a se pensionedie dupa meritu pe dr. Davila, că-ci de si francesu, dara a fostu casatoritu de doue óri cu femeia romana si pruncii sei sunt romani. Unu colegu alu seu dr. Polizu (greco de origine, dara dsa sa are merite frumóse pentru Romani'a) afla cu cale a sgãnderi cá se dicemu asia, in acea popunere, éra cu acésta provocá unu respunsu din partea dlui A. in „Resboiulu“, din care noi reproducemu acilea numai pre càtu avemu trebuintia se scimu noi cei dincóce de munti, pentru-cá se cunóschemu si de acilea rape-dimea cu care se face progressulu in Romani'a.

„Recunoscintia a disu unu mare ritoru alu antichitatiei, este o flóre din Raiu, pe care o vedemu resarindu numai in sufeletele celoru alesi. Aducéndu-ne aminte de adevérulu acestei vorbe, care va trai, càtu va trai lumea, ne mângãiemu in totu-d'auna, candu vedemu in practic'a vietei ne-recunoscintia cea mai négra, respaltindu faptele cele mari, faptele cele bune. Ómeni, cari s'au jertfitu binelui publicu, cari au intrupatu intr'o fapta neperitóre o idee generósa, acei ómeni, candu au atãrnatu de aceia pentru cari s'au jertfitu, pentru cari au lucratu pururea, au fostu adapti cu fiere amestecata cu otietu.

O scena din siedinti'a parlamentului romanu dela 21 Martiu a. c. covérsiesce cu prisosu acestu adevéru.

In acea siedintia, d. generalu Lecca, citesce in camera unu proiectu de lege, prin care mai multi deputatiu ceru se se votedie dlui dr. Davila o recompensa nationala, pentru motivulu, că acestu barbatu, care pe câmpulu sciintificu a facutu mai multu póte de càtu regretatulu Bosianu, — a disu generalulu Lecca — si care a sacrificatu doua averi mari numai binelui publicu, punendu in tíera prim'a temelie a scólei de medicina, este in punctulu de a nu 'si putea plati datorile sale.

O voce inse s'a ridicatu in incint'a parlamentului, care a stersu si a patatu impressia adãncã ce facuse cuvintele generalulu Lecca.

Acésta voce a fostu a doctorului Polizu.

Dar' se lasamu la o parte tóte acestea si se restabilimu faptele, pe cari dlu dr. Polizu le-a denaturatu, prin cuvintele rostite in camer'a deputatiloru.

Inainte de anulu 1854, se affá asiediata in vestitululu palatu alu lui Mihaiu Voda, din pólele délului Spirea, o scóla (cá s'o numimu ast-felu), in care nu se predá nici unu cursu teoreticu, dar' unde se aretá aplicarea diferiteloru bandage pe atunci cunoscutu, aplicarea venduseloru, pansamente, scótearea maseleloru, etc. si care se numea scóla de mica chirurgie, care producea pe asia numiti falceri si care odata esiti de acolo, deschideau pravalie barbierie, profesãndu pe lãnga acésta si cunoscintiele falceresci, ce le dobénda in siederea loru in acea scóla.

Scól'a de mica chirurgie érá pusa suptu dirigerea unui doctoru in medicina, că-ci cine altulu putea se arate viitoriloru falceri cunoscintiele ce trebuiau se capete acolo?

Pe acele timpuri, nu erau de càtu 4—5 doctori in medicina romani in tóta tíer'a. Se intielege, că stapanirea de pe atunci a preferitu se incredintiedie administratiunea acelei scóli unoru doctori pamenteni, si, dapa o multime de streini le-a venit rindulu si d-loru doctori Cretiuiescu si Polizu la conducerea scólei de falceri.

In ceea ce privesce pe candidatii ce frecuentau

acésta scóla, putemu spune că si ei cea mai mare parte erau streini; că-ci romanului îi repugna si astadi inca acest-felu de meserie, de a pune lipitori, de a lasa sânge, de a scóte masele, etc. etc.

Asia dar, dela a conduce scóla de felceri dela Mihaiu Voda si pâna la intemeierea scólei de medicina si farmacie, este distantia dela mestesiugulu potevariei pâna la mecanica.

La 1854, doi ani dupa venirea in tiéra a doctorului Davila, acesta intemeia, supu patronarea principelui Stirbeiu, scóla de medicina si farmacie, dupa planulu tuturor scóleloru de acest-felu din tóta Europ'a, adica cu tóte cursurile din cari se compune sciinti'a medicinei.

Inceputulu, cá tóte inceputurile fu camu greu; dar perseveranti'a fâra esemplu, invinse tóte obstacolile si, in curéndu dela infintiarea ei, scól'a de medicina a doctorului Davila începú se dea bine-facétoarele sale róde. Câte-va sute de elevi romani invetiau fisica experimentală, chimia in laboratorulu de chimia, anatomia intr'unu museu anatomicu: tóte acestea esite cá prin minune la suflarea vointiei acestui omu. Gradina botanica, amfiteatre mari, sali de dissectie, si in fine totu ce trebuie unei sciinti cá medicin'a, nu scapa prevederei dlui Davila. Era unu asiediemintu micu, se intielege, dar complectu si pe unu picioru de egalitate cu ori-ce scóla de medicina din Europ'a.

In carier'a sa de 16 ani, acésta scóla, produse câte-va sute de licentiati in medicina, dintre cari multi s'au dusu a obtiné gradulu de doctori in medicina pe la facultatile din occidentu; că-ci, doctorulu Davila sciuse se face cá scól'a sa de medicina se fia recunoscuta si de facultatile dela Paris, si dela Londr'a, si dela Vien'a, si dela Berlinu, si dela Turin.

Mai toti medicii veterinari, ce se afla astadi in tiéra, sunt produsulu acestei pepiniere.*)

Câte-va sute de farmacisti romani, nu mai pucinu si-au obtinutu gradulu de magisiri in acésta scóla, ast-felu in câtu astadi vedemu cu mândrie firme romenesce de farmacia prin tóte orasiele tierei, in câtu a facutu se piara eresulu, cá romanulu nu póte se fie spitieriu.

Acésta este istori'a adevérata a intemeierii scólei de medicina si farmacia, pe care a condus-o doctorulu Davila, pregatind-o pâna a'i schimba numai titulu din scóla in facultate.

Asteptamu cu impatientsia la timpu pe dlu doctoru in medicina Maldarescu, deputatu in camer'a legislativa, cá se ridice vocea si se respundia dlui Polizu, aperiéndu veritatea istoriei, pe care acesta a lovit'o dreptu in peptu.

Dar vécurile voru curge si asiediemintele firei nu se voru clati, cum a disu profetulu.

„Acestu omu, care a sacrificatu munc'a sa, doua „averi mari pentru binele publicu, acela care ar fi „pututu fi asta-di milionaru, este in casulu de a nu „putea plati nici datoriile sale“, a disu, terminandu discursulu seu generalulu Lecca.

Asia este. O activitate neobosita in decursu de 30 de ani, in care d'abia putea se ia pentru sine din fia-care diua numai timpulu necesariu intretinerii fiintiei sale. Spitalu, scóla, eforie, asilu, cursu, inspectii, consiliu, tóte erau órele sale activitatiei d-rului Davila; si candu mai cugeti in-cá cá scia a'si mai gasi timpu intr'acestu virteju de ocupatiuni, pentru-cá se'lu consacra filantropiei, remai inmarmuritu. Tóta lumea cunoștece vizitele dlui Davila prin mahalale***) cu doctoriile in buzunaru.

Averile sale au fostu cheltuite pe binefaceri, si Coltiea si spitalu militaru, si farmaciile ambulante au o parte la liberalitatile lui filantropice.

Iaca cine este omulu, pentru intunecarea meriteloru caruia a ridicatu vocea doctorulu Polizu in parlamentulu tierei Romaniei.

Natiunile, cari nu'si resplatescu ómenii cei mari, nu suntu ursite pentru destinate mari.“ A.

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Josefa Fogarasiu nascuta Nemesiu, cá soția, Juliu Fogarasiu si Virgini'a Olariu nascuta Fogarasiu, cá fii, Christin'a Bogdanu nascuta Fogarasiu, cá sora, Josifu Olariu, cá ginere si Ann'a Fogarasiu nascuta Ekert cá nora, in numele lor, precum alu nepotiloru de dupa fii: Juliu si Ann'a Fogarasiu, Eugeniu, Adrianu si Juliu Olariu, de dupa frati Sidoni'a si Virgiliu Fogarasiu si George Bogdanu, precum si a numerosiloru consangeni, aducu la cunoscintia trist'a si durerós'a scire despre trecerea din viétia la cele eterne a multu iubitului loru sociu, tata, frate socru si unchiu

Petru Fogarasiu,

notariu cercuale alu Zamului, fostu deputatu la congressulu nationalu bisericescu, dela 1862 reprezentante in congregatiunea comitatensă a comitatului Hunedorei si membru alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, intemplatu la 20/8 Aprile 1882 diminétia la 3 óre, in alu 53-le anu alu etatii si alu 33-lea alu fericitei casatorii, dupa unu morbu indelungatu.

Inmormentarea s'a intemplatu Sambata la 22/10 Aprile 1882, la 3 óre dnpa amédi in Zamu, dupa ritulu greco-orient.

Fia-i tierin'a usiora!

*) Pepiniera, terminu francesu, camu aceea ce se dice si seminariu,

**) Cuventu turcescu = suburbe.

— (Desiu, 20 Aprile n. 1882.) La apostrofarea dlui Tamasiu din Nrulu 26 1882 a „Observatoriulu“ am onóre a'i respunde, cumcà daca in viitoriu va binevoi a contribui ceva peste pretiulu de intrare la petrekerile nóstre filantropice, ceea ce dlui n'au facutu de 2 ani, si a solvitu odata 50 si alta data 40 cr. pretiulu de intrare, precum m'au informatu comitetulu-arangiatoriu, eu prea bucurosu nu'lu voiu uitá nici dintr'o lista, care eu si acum fidelu, precum am primitu-o, am publicatu-o, despre ce ilu potu convinge. Me rogu de insemnarea acestui respunsu in pretiutele colóne ale foii ce redigetii.

Cu stima

Petru Muresianu.

— (Multiamita publica.) Pompierii voluntari din Seliste esprima prin acésta prea stimatului domnu Dr. Petru Cioranu medicu in Brasiovu pentru darulu de 15 fl. v. a. facutu societatii pompieriloru susu numiti, cea mai viia a loru recunoscintia.

Joanu Maximu,
comandantulu pompieriloru.

Locu deschisu.*)

Saliste, 19 Aprile 1882.

Prea stimate Domnule Redactoru!

Onorat'a redactiune a „Telegrafulu romanu“ n'a voitulu se publice respunsulu aici sub % alaturatu in cuprinsulu seu intregu, ci a ruptu din acésta numai câteva passage si le-a publicatu in numerulu „Telegrafulu“ din Sambat'a pastiloru, insocindule si acele cu observari malióse.

Ne vedemu dar' siliti a recurge la bunavointi'a Domniei Vóstre si ve rugamu cu totu respectulu se concedeti si se dispuneti publicarea in pretiutulu Domniei Vóstre jurnalulu „Observatoriulu“.

Alu Domniei Vóstre

Stimatoriu

Florianu, notariu com.

Onorata redactiune „Telegrafulu romanu“!

In Nr. 20 alu „Telegrafulu romanu“ din anulu curentu a aparutu o corespondintia, séu mai bine disu unu pamfletu monstruosu, in care se ataca pretorulu cerculu Saliste dlui Ilariu Muciu Ureche in unu modu atátu de brutalu, in câtu subsemnatii nu putemu se nu reflectamu fatia de acea corespondintia mincinosă si tendentiósă, rugându pe on. redactiune se dea locu acestui respunsu in colónele diariului „Telegrafulu romanu“.

Nu ne miramu de miserabilulu domnu corespondentu, carele convinsu de neadeverulu asserteloru sale, nici cá a cutediatu a 'si subscrie faimosulu nume, dar ne miramu cum de domnulu redactoru Cristea, pe carele noi 'lu cunoșcemu de unu barbatu cu o judecata sanatósa si cu o logica seriósă si care cunoștece pe dlu Pretoru Muciu din fapte positive si din acte, cum de dsa a pututu da locu in colónele diariului officiosu alu bisericeii gr.-or. unui ast-feliu de pamfletu esitu dreptu productu miserabilu din pén'a unui omu reutaciosu, fâra picu de observare.

Noi nu suntemu dedati se lasamu cá minciun'a se triumfédie, iar adevérulu se fie persecutatu si energi'a folosita in favorulu comuneloru nóstre se fie privita cá reutate si din caus'a acésta, apoi si din caus'a cá noi cunoșcemu mai bine pe dlu Pretoru si de siguru suntemu mai competenti a ne pronuntia asupra fapteloru lui, de câtu unu corespondentu anonimu si mincinosu, nu putemu trece cu vederea calumni'a intentionata siefului nostru.

Scimu cá unii domni dela Telegrafu ar baga pe siefulu nostru de peru in sinu, nu scimu inse pentru ce? Dóra nu pentru cá in officiu aplica legea si dreptatea chiaru si fatia de parintele Platosiu din Sacelu? pentru cá destituie pe notarii neapti si 'i inlocuiesce cu barbati mai harnici? ori pentru cá pedepsece pe orice vinovatu, fâra respectu la persóna? séu pentru cá vighiază cu istetime asupra comuneloru care'i sunt incredintiate.

Cunoșcemu si pe Bucuru Respopu, primariulu comunei Săcelu, si scimu cá acesta mai inainte de a se bucura de protectiunea Pretorului presentu, care numai dela inceputulu anului 1878 este aici in functiune, a condusu comun'a Sacelu cá primariu in tempu de douedeci de ani bine. — Apoi avemu nenorócirea a cunoștece si pe parintele Platosiu, scimu cá in unele casuri si imprejurari face servitie de mamelucu; dar scimu si atáta, cá parintele Platosiu sub toti functionariii politici, câtii 'si-au succesu mai bine de 20 de ani in-cóce, a fostu escortatu mai de multe óri cátra Kis-Enyed si Nagy-Enyed si cá a fostu in differite rânduri pedepsitu cu 30 fl., 40 fl., 80 fl. si 100 fl., si credemu cá tóte aceste ar trebui se le scie si domni dela „Telegrafulu romanu“.

Noi nu ne amestecamu in politic'a domniloru dela „Telegrafulu“, dar trebuie se constatamu, cá cele publicate in pamfletulu din Nr. 20 sunt neadeveruri.

Cine voiesce se se convinga despre activitatea dlui Pretoru actualu Ilariu Muciu, se poftesca in cerculu Salistei si va vedea, cá sub ocármuriei dsale s'au facutu cele mai multe drumuri comunali si de comitatu, cá de 3 ani de dile si si astadi menagédia pe aici pe mai multi Italieni, numai pentru cá se lucre la drumuri si se inlesnéscă comunicatiunea, cá prin infinti'a si tactic'a dsale a ridicatu regalele de carcimaritu ale comuneloru aprópe la pretiuri indoite, cá in comun'a Galesiu a infintiatu alu 2-lea postu de invetiatoriu, cá

chiaru comunei Sacelu i-a ajutat la cumpararea unei paduri frumóse si eftine si i-a procuratu banii de lipsa la cumpararea acestei paduri garantandu si subscriindu pentru comuna cá caventi si dlu Pretoru si soci'a dsale, si multe, multe alte, care nu avemu lipsa a le spune, fiindu cá dlu corespondentu inca trebuie se le scia cá si noi de bine.

Nationalismulu romanescu alu Pretorului nostru, care dlu corespondentu inca cutédia alu trage la indoiala, este destulu de doveditu prin asociatiunea transilvana, la care dlu Pretoru este membru pe viatia cu 100 fl. si la care prin tactulu si autoritatea sa i-a mai procuratu si alte câteva sute de florini; este doveditu prin imasantulu conductu funebru alu Marelui Andreiu, care l'a aranjatu dela Sibiu la Resinariu; este doveditu prin espositiunea nationala din 1881 si prin multe altele, care dlu corespondentu nu credemu cá este in stare se le prestédie nici odata.

Terminamu spunendu'i dlui corespondentu anonimu, cá suntemu falosiu a avea in fruntea afaceriloru nóstre unu „sierpe“ cá dlu Pretoru Ilariu Muciu, si cá ne ferimu de „vipere“ cá dlu corespondentu.

Primari'a comunei: Saliste, 26 Martiu 1882.

Nicolae Mossora, primariu. Florianu, not.

Primaria comunei: Tilisca, 28 Martiu 1882.

Danilu Josofu, prim. J. Millu, not.

Comun'a Orlatu: Petru Reu, prim. Joanu Duma, eco. com.

Comun'a Aciliu: Joanu Metiu, jude prim. Joanu Joanu, not.-cerc.

Comun'a Magu: Nicolae Oaca, jude. per Joanu Joanu, not.-cerc.

Primaria comunala: Gurariului, 30 Martiu 1882. Rebegea, prim.

Primari'a comun'a Vale: Petru Jndriesu. Joanu Tipuritia.

Comun'a Sibieliu: Petru Apolzo, J. Metiu, not.

Primari'a comunei Căcova: Alesandru Popa. Joanu Bunea.

Primaria comunei Galesiu: Nicolae Marcu, prim. A. Acilenescu, not.

In capital'a Bucuresci se primescu abonamente la dn. Const. J. Juga cassariu alu academieii romane in palatulu universitatiei si la librari'a Szöllösi in piati'a teatrului, atátu la acestu diariu, cu pretiulu aratatu col. 1 in frunte, adeca 22 lei n., pe 1 anu si 11 lei n. pe 6 luni, cátu si la foi'a literaria científica „Transilvani'a“ ce appare in anulu alu XIII-lea, cu 6 franci (lei noi) pe unu anu intregu.

Deschidere de prenumeratiune

la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Aprile inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseră dela 1/13 Aprile 1881 pe 1 anu, dela 1/13 Juliu pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Martiu. Pentru-cá se potemu regulá de timpuriu o espeditiune esacta a diariului, rogamu pe ddni abonatii respectivi se binevoiesca a isi descoperi vointi'a inainte de 1/13, innoindu'si abonamentulu cu pretiurile aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni inlainturulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 franci pe ½ anu, in auru sau in bilete de banca sau hipotecarie, éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editor'a.

„ALBIN'A“

instituto de creditu si de economii in Sibiu.

In sensulu conclusului Adunarii generale a actionariloru institutului din 24 Martiu a. c. alu 9-lea cuponu dela actiunile institutului, esigibilu la 1 Juliu 1882, se va rescumperá cu incepere dela numit'a di la cass'a institutului in Sibiu cu **diece** florini. Acelasiu se rescumpera si pâna atunci ori-candu, pre lãnga subtragerea intereseloru de 6% pentru timpulu pâna la 1 Juliu 1882.

Sibiu, 1 Aprile 1882.

(83) 2—2

Directiunea institutului.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupra sa. Red.